

١٠١٣٦

دانشگاه پیام نور
دانشکده علوم انسانی
گروه زبانشناسی و زبان انگلیسی

پایان نامه
برای دریافت درجه کارشناسی ارشد
در رشته زبانشناسی همگانی

عنوان پایان نامه
تفاوت‌های سبکی در گفتار گویشوران زن گویش شهر کرمان
بر اساس متغیر سن و تحصیلات

مؤلف:
طلیعه بهرامپور آشتیانی

استاد راهنما:
دکتر یدالله پرمون

استاد مشاور:
دکتر بلقیس روشن

ماه و سال انتشار
تیر ۱۳۸۵

۱۰۱۱۳۶

دانشگاه پیام نور
دانشکده علوم انسانی
گروه زبان‌شناسی و زبان انگلیسی

پایان‌نامه
برای دریافت درجه کارشناسی ارشد
در رشته زبان‌شناسی همگانی

عنوان پایان‌نامه
تفاوت‌های سبکی در گفتار گویشوران زن گویش شهر کرمان
بر اساس متغیر سن و تحصیلات

مؤلف:
طلیعه بهرامپور آشتیانی

استاد راهنما:
دکتر یدالله پرمون

ماه و سال انتشار
تیر ۱۳۸۵

۱۵۱۳۶

دانشگاه ساه سوام نور

اصوب نامه

پایان نامه نعت عنوان

نفاه نهای سبکی در گفتار گوشیه ران زن گوشش شهر کرمان بر اساس متغیرهای سن و نصیرات

تاریخ دفاع: ۸۵ / ۴ / ۲۱
نمره: ۱۶ / ۵
درجه: عالی
سرور دسم

اعضای هیات داوران

نام و نام خانوادگی	هیات داوران	مرتبیه علمی	امضاء
۱- آقای دکتر یداله پرمون	استاد راهنما	استاد	
۲- سرکار خانم دکتر بلقیس روشن	استاد مشاور	استاد	
۳- سرکار خانم دکتر نگار داوری اردکانی	استاد داور	استاد	
۴- سرکار خانم دکتر بلقیس روشن	نماینده گروه	استاد	

تقدیر و تشکر

سپاس و ستایش خداوند را که در گذر زمان فرصتی عطا نمود تا نوجوانی و جوانی‌ام را در تلاش برای تحصیل علم و دانش صرف کنم و این توفیق میسر نگشت الا به توجه خاص حضرت حق.

این پایان‌نامه اگرچه یک تکلیف اما به نوبه خود توفیقی است که جای بسی شکر دارد زیرا که پروردگار عالم به این بنده عنایت فرمود که با دانش اندک خویش قدم در وادی اهل علم گذاشته و سر در آن فروبرم و راجع به یکی از مباحث علمی تحقیق و بررسی نمایم. البته این توفیق حاصل نمی‌شد مگر از شاگردی در محضر اساتید بزرگ و والامقام و حضور در جلسات درس ایشان که حق بسیار به گردن این حقیر دارند.

با سپاس فراوان از استاد ارجمند جناب آقای دکتر یدالله پرمون که همواره با صبوری راه را بر این نوپا هموار نمودند و با تشکر از سرکار خانم دکتر بلقیس روشن که با عطف و بسیار مرا راهنمایی فرمودند.

گذشت روزگار پرده‌ای از فراموشی بر همه چیز خواهد کشید اما رنج پدر و مادر در لحظه لحظه زندگی فرزندان هیچگاه از خاطر محو نخواهد شد به هر آن چیزی که دست یافته‌ام لطف خداوندی و همراهی والدینم در آن قرین بوده است. دستان آنان را به پاس سالها تلاش غرق بوسه می‌کنم.

همچنین از جناب آقای مجید ثمره مقدم مدیر خوب مؤسسه علمی فرهنگی سیمین کرمان و دوستان بسیار عزیزم خانمها بدیعه عطاپور، ریحانه نگارستانی و مهدیه شجاعی که کمک‌های مؤثری به این حقیر کرده‌اند بی‌نهایت ممنون و سپاسگزارم.

فهرست مطالب

صفحه	فصل اول: کلیات تحقیق
۲	۱-۱- مقدمه
۳	۱-۲- بیان مسئله و اهمیت تحقیق
۳	۱-۳- پیش فرض‌های تحقیق
۴	۱-۴- قلمرو تحقیق
۵	۱-۵- پرسش‌های تحقیق
۶	۱-۶- فرضیه‌های تحقیق
۶	۱-۷- نحوه جمع‌آوری، تجزیه و تحلیل داده‌ها و روش تحقیق
۶	۱-۸- محدودیت‌های تحقیق
	فصل دوم: مبانی نظری تحقیق
۹	۲-۱- مقدمه
۱۰	۲-۲- گوناگونی‌های زبانی
۱۱	۲-۳- متغیرهای اجتماعی
۱۱	۲-۳-۱- طبقه اجتماعی
۱۲	۲-۳-۲- جنسیت

۱۳ ۲-۳-۳- مذمب

۱۳ ۲-۳-۴- سبک

۱۴ ۲-۳-۵- تحصیلات

۱۵ ۲-۳-۶- سن

۱۶ ۲-۴- روش برخورد با گوناگونی‌های زبانی

۱۷ ۲-۵- گزینش متغیرها

فصل سوم: پیشینه تحقیق

۱۹ ۳-۱- پیشینه مطالعات

۳-۲- محققین خارجی

۱۹ ۳-۲-۱- ویلیام لباو (۱۹۷۲)

۲۰ ۳-۲-۲- ولف رام (۱۹۶۹)

۲۰ ۳-۲-۳- فسولد (۱۹۸۴)

۲۰ ۳-۲-۴- دیتمار (۱۹۷۶)

۲۱ ۳-۲-۵- کریستال (۱۹۹۲)

۲۱ ۳-۲-۶- چشایر (۱۹۷۸)

۲-۲-۲- محققین داخلی

۲۱ ۲-۲-۱- مدرسی (۱۳۶۸)

۲۲ ۲-۲-۲- جهانگیری (۱۹۸۰)

۲۳ ۲-۲-۳- کشاورز (۱۳۷۱)

۲۳ ۲-۲-۴- عسگری (۱۳۷۵)

۲۳ ۲-۲-۵- نصرتی (۱۳۷۸)

۲۴ ۲-۲-۶- مهدی پور (۱۳۷۸)

۲۴ ۲-۲-۷- شاه ناصر (۱۳۸۱)

فصل چهارم: روش تحقیق

۲۶ ۴-۱- روش تحقیق

۲۶ ۴-۲- جامعه آماری

۲۶ ۴-۳- متغیرها

۲۶ ۴-۳-۱- متغیر مستقل

۲۷ ۴-۳-۲- متغیر تابع

۲۷ ۴-۴- مصاحبه

۲۸ ۴-۵- استخراج داده‌ها

- ۲۹ ۴-۶- تحلیل آماری
- ۲۹ ۴-۷- محدودیت‌های تحقیق
- ۳۰ ۴-۸- نمونه‌هایی از سؤالات مورد استفاده در مصاحبه
- ۳۱ ۴-۸-۱- سؤالات مربوط به گروه‌های سنی کودک و نوجوان
- ۳۲ ۴-۸-۲- سؤالات مربوط به گروه‌های سنی بزرگسال (جوان، میانسال، پیر)

فصل پنجم: تجزیه و تحلیل داده‌ها

- ۳۴ ۵-۱- مقدمه
- ۳۶ ۵-۲- تحلیل توصیفی داده‌ها
- ۳۷ ۵-۲-۱- سن
- ۳۷ ۵-۲-۱-۱- حوزه ساختاری
- ۴۰ ۵-۲-۱-۲- حوزه آوایی
- ۴۷ ۵-۲-۱-۳- حوزه واژگان
- ۵۴ ۵-۲-۲- تحصیلات
- ۵۴ ۵-۲-۲-۱- حوزه ساختاری
- ۵۷ ۵-۲-۲-۲- حوزه آوایی
- ۶۴ ۵-۲-۲-۳- حوزه واژگان

- ۷۱ ۵-۲-۳- سن و تحصیلات
- ۷۱ ۵-۲-۳-۱- حوزه ساختاری
- ۷۴ ۵-۲-۳-۲- حوزه آوایی
- ۸۱ ۵-۲-۳-۳- حوزه واژگان
- ۸۸ ۵-۲- تحلیل استنباطی داده‌ها
- ۸۹ ۵-۳-۱- جدول توافقی متغیرها
- ۸۹ ۵-۳-۱-۱- جدول توافقی متغیرها در سطوح مختلف سنی
- ۹۱ ۵-۳-۱-۲- جدول توافقی متغیرها در سطوح مختلف تحصیلی
- ۹۲ ۵-۳-۱-۳- جدول توافقی متغیرها در سطوح مختلف همزمان سن و تحصیلات
- ۹۸ ۵-۳-۲- آزمون استقلال آماری متغیرها

فصل ششم: خلاصه و نتیجه‌گیری

- ۱۰۹ ۶-۱- خلاصه
- ۱۱۰ ۶-۲- نتیجه‌گیری
- ۱۱۳ ۶-۳- پیشنهادها
- ۱۱۴ منابع فارسی
- ۱۱۶ منابع انگلیسی

فهرست جداول

صفحه

۱۱	جدول ۱-۲
۱۹	جدول ۱-۳
۲۰	جدول ۲-۳
۲۲	جدول ۳-۳
۲۶	جدول ۱-۴

- جداول توزیع فراوانی گروه های سنی مختلف در ارتباط با کاربرد پارامترهای بومی

- حوزه ساختاری

۳۷	جدول ۱-۵
۳۸	جدول ۲-۵
۳۹	جدول ۳-۵

- حوزه آوایی

۴۰	جدول ۴-۵
۴۱	جدول ۵-۵
۴۲	جدول ۶-۵
۴۳	جدول ۷-۵
۴۴	جدول ۸-۵
۴۵	جدول ۹-۵
۴۶	جدول ۱۰-۵

- حوزه واژگان

۴۷	جدول ۱۱-۵
۴۸	جدول ۱۲-۵
۴۹	جدول ۱۳-۵
۵۰	جدول ۱۴-۵
۵۱	جدول ۱۵-۵
۵۲	جدول ۱۶-۵
۵۳	جدول ۱۷-۵

- جداول توزیع فراوانی گروه های تحصیلی مختلف در ارتباط با کاربرد پارامترهای بومی

- حوزه ساختاری

۵۴	جدول ۵- ۱۸
۵۵	جدول ۵- ۱۹
۵۶	جدول ۵- ۲۰
	- حوزه آوایی
۵۷	جدول ۵- ۲۱
۵۸	جدول ۵- ۲۲
۵۹	جدول ۵- ۲۳
۶۰	جدول ۵- ۲۴
۶۱	جدول ۵- ۲۵
۶۳	جدول ۵- ۲۶
۶۴	جدول ۵- ۲۷
	- حوزه واژگان
۶۵	جدول ۵- ۲۸
۶۶	جدول ۵- ۲۹
۶۷	جدول ۵- ۳۰
۶۸	جدول ۵- ۳۱
۶۹	جدول ۵- ۳۲
۷۰	جدول ۵- ۳۳
۷۱	جدول ۵- ۳۴

- جداول مربوط به تعداد و درصد کاربرد پارامترهای بومی (گروه های سنی و تحصیلی مختلف)

- حوزه ساختاری

۷۲	جدول ۵- ۳۵
۷۳	جدول ۵- ۳۶
۷۴	جدول ۵- ۳۷
	- حوزه آوایی
۷۵	جدول ۵- ۳۸
۷۶	جدول ۵- ۳۹
۷۷	جدول ۵- ۴۰
۷۸	جدول ۵- ۴۱

۷۹	جدول ۵ - ۴۲
۸۰	جدول ۵ - ۴۳
۸۱	جدول ۵ - ۴۴
	- حوزة واژگان
۸۲	جدول ۵ - ۴۵
۸۳	جدول ۵ - ۴۶
۸۴	جدول ۵ - ۴۷
۸۵	جدول ۵ - ۴۸
۸۶	جدول ۵ - ۴۹
۸۷	جدول ۵ - ۵۰
۸۷	جدول ۵ - ۵۱
	- جداول توافقی متغیرها
	- گروه های سنی مختلف
۸۹	جدول ۵ - ۵۲
۹۰	جدول ۵ - ۵۳
	- گروه های تحصیلی مختلف
۹۱	جدول ۵ - ۵۴
۹۲	جدول ۵ - ۵۵
	- گروه های سنی و تحصیلی مختلف
۹۳	جدول ۵ - ۵۶
۹۴	جدول ۵ - ۵۷
	- جداول مربوط به آزمون استقلال متغیرها
۹۵	جدول ۵ - ۵۸
۹۸	جدول ۵ - ۵۹
۹۸	جدول ۵ - ۶۰
۹۹	جدول ۵ - ۶۱

فهرست نمودارها

صفحه

- نمودارهای کاربرد پارامترهای بومی (گروه های سنی مختلف)

- حوزه ساختاری

۳۷	نمودار ۵-۱
۳۸	نمودار ۵-۲
۳۹	نمودار ۵-۳
	- حوزه آوایی
۴۰	نمودار ۵-۴
۴۱	نمودار ۵-۵
۴۲	نمودار ۵-۶
۴۳	نمودار ۵-۷
۴۴	نمودار ۵-۸
۴۵	نمودار ۵-۹
۴۶	نمودار ۵-۱۰
	- حوزه واژگان
۴۷	نمودار ۵-۱۱
۴۸	نمودار ۵-۱۲
۴۹	نمودار ۵-۱۳
۵۰	نمودار ۵-۱۴
۵۱	نمودار ۵-۱۵
۵۲	نمودار ۵-۱۶
۵۳	نمودار ۵-۱۷

- نمودارهای کاربرد پارامترهای بومی (گروه های تحصیلی مختلف)

- حوزه ساختاری

۵۴	نمودار ۵-۱۸
۵۵	نمودار ۵-۱۹
۵۶	نمودار ۵-۲۰
	- حوزه آوایی
۵۷	نمودار ۵-۲۱
۵۸	نمودار ۵-۲۲

۵۹	نمودار ۵ - ۲۳
۶۰	نمودار ۵ - ۲۴
۶۱	نمودار ۵ - ۲۵
۶۲	نمودار ۵ - ۲۶
۶۳	نمودار ۵ - ۲۷
	- حوزه وازگان
۶۴	نمودار ۵ - ۲۸
۶۵	نمودار ۵ - ۲۹
۶۶	نمودار ۵ - ۳۰
۶۷	نمودار ۵ - ۳۱
۶۸	نمودار ۵ - ۳۲
۶۹	نمودار ۵ - ۳۳
۷۰	نمودار ۵ - ۳۴

- نمودارهای کاربرد پارامترهای بومی (گروه های سنی و تحصیلی مختلف)

- حوزه ساختاری

۷۱	نمودار ۵ - ۳۵
۷۲	نمودار ۵ - ۳۶
۷۳	نمودار ۵ - ۳۷

- حوزه آوایی

۷۴	نمودار ۵ - ۳۸
۷۵	نمودار ۵ - ۳۹
۷۶	نمودار ۵ - ۴۰
۷۷	نمودار ۵ - ۴۱
۷۸	نمودار ۵ - ۴۲
۷۹	نمودار ۵ - ۴۳
۸۰	نمودار ۵ - ۴۴

- حوزه وازگان

۸۱	نمودار ۵ - ۴۵
۸۲	نمودار ۵ - ۴۶

۸۳

۸۴

۸۵

۸۶

۸۷

۱۰۵

۱۰۶

۱۰۷

نمودار ۵-۴۷

نمودار ۵-۴۸

نمودار ۵-۴۹

نمودار ۵-۵۰

نمودار ۵-۵۱

نمودار ۵-۵۲

نمودار ۵-۵۳

نمودار ۵-۵۴

نام خانوادگی دانشجو: بهرامپور آشتیانی نام: طلّیعه

عنوان پایان نامه: تفاوت‌های سبکی در گفتار گویشوران زن گویش شهر کرمان

بر اساس متغیر سن و تحصیلات

استاد راهنما: دکتر یدالله پرمون

استاد مشاور: دکتر بلقیس روشن

مقطع تحصیلی: کارشناسی ارشد

رشته: زبان‌شناسی

گرایش: همگانی

دانشگاه: پیام نور دانشکده: علوم انسانی تاریخ فارغ‌التحصیلی: ۸۵/۰۴/۲۱

تعداد صفحه: ۱۱۷

کلید واژه‌ها: زبان‌شناسی اجتماعی، گوناگونی‌های زبانی، سن، تحصیلات، زبان

معیار

چکیده:

زبان، رفتاری است اجتماعی که اصلی‌ترین نقش آن ایجاد ارتباط بین افراد یک جامعه می‌باشد. از سوی دیگر زبان به جز انتقال پیام زبانی، اطلاعات غیر زبانی مانند جایگاه اجتماعی گوینده و شنونده، کیفیت روابط آن‌ها و غیره را نیز منتقل می‌کند. بنابراین در مطالعات زبانی نمی‌توان تأثیر عوامل اجتماعی چون سن، جنسیت، تحصیلات، شغل، نژاد، مذهب و ... را نادیده گرفت.

پژوهش حاضر در چهارچوب کلی جامعه‌شناسی زبان به بررسی تأثیر و ارتباط دو متغیر غیر زبانی سن و تحصیلات بر کاربرد زبان معیار توسط گویشوران زن گویش شهر کرمان می‌پردازد.

در این پایان‌نامه سعی شده است به سؤالات زیر پاسخ داده شود:

۱- آیا تفاوتی بین گونه‌های رایج در جمع زنان بومی شهر کرمان از جنبه تأثیرپذیری از فارسی معیار به چشم می‌خورد؟

۲- آیا بین متغیر سن و میزان تأثیر پذیری گونه‌های رایج در جمع زنان بومی شهر کرمان

از گونه معیار، رابطه‌ای وجود دارد؟

۳ - آیا بین متغیر تحصیلات و میزان تأثیرپذیری گونه‌های رایج در جمع زنان بومی شهر کرمان از گونه معیار رابطه‌ای وجود دارد؟

۴ - آیا تأثیرپذیری زبان زنان کرمانی از زبان معیار در تمام سطوح ساخت زبانی به یک اندازه است؟

۵ - آیا میزان تثبیت شده بودن طبقه اجتماعی (سنی و تحصیلی) زنان گویشور کرمانی در میزان کاربرد آن‌ها در رابطه با پارامترهای گونه معیار موثر است؟

پایان‌نامه حاضر در ۶ فصل ارائه گردیده است که شامل: کلیات تحقیق، مبانی نظری تحقیق، پیشینه تحقیق، روش تحقیق، تجزیه و تحلیل داده‌ها و بالاخره خلاصه و نتیجه‌گیری می‌باشد.

روش پژوهش توصیفی - تحلیلی است و کل داده‌ها از طریق روش میدانی و ضبط صدای ۱۵۰ گویشور زن کرمانی در مقاطع سنی و تحصیلی مختلف به دست آمده است. در نهایت این مکالمات پیاده شده و توصیف و تحلیل گردیده است. نتیجه حاصل همبستگی میان عوامل زبانی و غیر زبانی را نشان می‌دهد به طوری که در مقاطع مختلف تحصیلی در حوزه‌های مختلف ساختاری، آوایی و واژگانی هر چه سواد گویشور بیشتر باشد میزان تأثیر پذیری او از گویش معیار بالاتر است و در مقاطع مختلف سنی کودکان و نوجوانان در حوزه‌های مختلف از گویش معیار بیشتر تأثیر پذیرفته‌اند و افراد جوان، میانسال و پیر کمتر از گویش معیار استفاده کرده‌اند. تأثیر هر دو عامل سن و تحصیلات به طور همزمان نشان داد که نوجوانان در هر دو مقطع تحصیلی و افراد پیر تحصیلکرده بیشترین تأثیر، و افراد پیر بی‌سواد کمترین تأثیر را از گویش معیار داشته‌اند.

امید است این پژوهش بتواند گامی مثبت، هر چند کوچک در راه پیشبرد مطالعات جامعه‌شناسی زبان باشد.

فصل اول

کلیات تحقیق

۱-۱-۱- مقدمه:

از همان ابتدا که انسان زندگی را آغاز کرد و نخستین اجتماعات انسانی شکل گرفت زبان به عنوان امری «اجتماعی» و ابزاری برای برآوردن «نیازهای جامعه» و عاملی جهت «رابطه افراد اجتماع» و وسیله‌ای برای «بیان و ادراک امور مشترک اجتماعی» بوجود آمد. تحقیقات باستان‌شناسی و انسان‌شناسی نشان می‌دهد که پیدایش زبان هم‌زمان با پیدایش انسان بوده است. یعنی در هر جامعه‌ای هرچند ضعیف و ناتوان زبان وجود داشته است. این وسیله آگاهی دادن شفاهی، شاید وجه تمایز انسان از حیوان باشد [۱: ۷۳].

تأثیر جنبه اجتماعی زبان آنقدر روشن است که حتی برخی نظریه‌هایی که در مورد منشأ زبان انسان وجود دارد، تکامل زبان را در بافتی اجتماعی ممکن می‌دانند. بنابراین نظریه «صدای یک شخص در شرایط انجام کارهای بدنی می‌تواند منشأ زبان ما را تشکیل دهد، مخصوصاً زمانی که این کار با همکاری چندین نفر صورت پذیرد» [۴: ۵].

تأثیر بافت اجتماعی را در تکامل زبان به خوبی نشان می‌دهد.

هرچند که خصیلت اجتماعی زبان همواره مورد تأکید دانشمندان و محققان قرار داشته، اما تا همین اواخر به نقش عوامل اجتماعی در ساخت، کار برد و تحول زبان چندان توجهی نشده بود [۴: ۱۳]. از حدود نیمه قرن بیستم (دهه ۶۰) بود که افرادی مانند ویلیام لباو^۱ و جاشوآفیشمن^۲ با مطالعات خود اهمیت عوامل اجتماعی را در مطالعات زبان‌شناسی برجسته ساختند [۳: ۳۶]. زمینه اصلی تحقیقات لباو گوناگونی‌های زبانی و توجه آنها بر پایه متغیرهای اجتماعی است. وی با بهره‌گیری از روش‌های جامعه‌شناسی و زبان‌شناسی، برای نخستین بار همبستگی متغیرهای زبانی و اجتماعی را به شیوه‌ای علمی و منظم نشان داد. به نظر وی، بررسی زبان در بافت اجتماعی آن موضوع اصلی علم زبان‌شناسی است. لباو عقیده دارد که «زبان‌شناسی اجتماعی همان زبان‌شناسی است و نیازی به افزودن صفت اجتماعی به آن نیست.» اگرچه در حال حاضر «جامعه‌شناسی زبان»^۳ یا «زبان‌شناسی اجتماعی»^۴ به عنوان یک رشته

1-W. Labov

2-J. Fishman

3-sociolinguistics

4- sociology of language